

Най-голямъ трудъ полага Венелинъ, да обори *филологичните* докази на Енгела, — тъкмо тия, които и нась интересувать най-вече (Древн. и нпн. Болгаре, р. 25 и сл. „Разборъ доказателствъ о татарскоѣ происхожденіи болгаръ“).¹⁾

Енгелъ твърди, че собственитѣ имена на старитѣ български войводи *звучатъ* (звѣнятъ) по татарски. „То-то и бѣда“, отговаря Венелинъ, „что сии имена вождей прозвѣнели Енгелю по татарски; то-то и бѣда, что участь древнихъ Болгаръ зависить отъ состоянія слуха сочинителя! Такъ какъ вся важность сего . . . доказательства зависить только отъ слуха, то я скажу смѣло и рѣшительно, что имена отнюдь не звѣнятъ по татарски и — дѣло съ концомъ и великолѣпнымъ отвѣтомъ, и все доказательство опровержено по достоинству“. — При всичко това Венелинъ добръ чувствува тежестъта на Енгеловитѣ езикови доводи, и ако и да си дава видъ, че не ги счита за сериозни, че не иска да се разпространява върху „развадения слухъ на автора“, — явно е, че лекото имъ отфърляние е само единъ чисто риториченъ похватъ²⁾. Особено явно е това отъ дългия экскурсъ върху славянскитѣ лични имена въобще, прибавенъ за поддръжка на Венелиновитѣ възражения, които той най-сериозно прави, ако и въ начало и да изглежда, че ще замине само съ една подигравка. — Венелиновитѣ отговори на тая точка отъ Енгеловитѣ докази за татаризма на българитѣ заема повече отъ 22 страници, ако прибавимъ и тълкуванията на думитѣ *Тарканъ*, *Конаръ-Тикинъ* и *Хаганъ*. (р. 29—34, resp. 51).

Венелинъ първѣнъ натиква Енгелу, че търси въ всѣко славянско име непрѣмънно *-славъ*. Историата почти на всички славянски племена ни показва, че имената на първитѣ имъ владѣтели не сж се свършвали на *-славъ*. — Но има още една причина, защо имената на старитѣ български войводи прозвѣнели въ ушакъ изискатели по татарски³⁾, а именно: отъ нѣкое врѣме захватъватъ да изискватъ отъ славянскитѣ собствени

¹⁾ Противъ другитѣ аргументи на Енгела Венелинъ възражава:

1. Енгелъ нѣспрно тълкува известия за сажъ у Нестора: Словенску же языку, якоже рекохомъ живущимъ на Дунаи, придоша отъ Скиѣ, рече отъ *Болгаръ*, рекохмъ болгаре, и сѣдоша по Дунаеви, и насильници Словеномъ быша. 2. Обичаитѣ на българскитѣ князѣ: *да жертвуватъ животни, да си омиватъ нозитѣ въ морето, да иматъ много жени, да бѣдятъ пострѣляни отъ войскиитѣ имъ съ радости възжакания* — не сж непрѣменно татарски. Това доказателство е толкова маловажно, споредъ Венелина, што не заслужа и внимание. Като че подобни нрави и обичаи не е имало и у другитѣ славяни. (Слѣдватъ примѣри) 3. Името *Бесермени*, което рускитѣ зѣтописи отдаватъ на българитѣ, се отнася само къмъ волжскитѣ بلغари, а не и къмъ дунавскитѣ. Тия послѣднитѣ трѣбва строго да се различаватъ отъ първитѣ. „Волжскіе Болгаре били дѣйствително татаре, и върую могометане (XI, XII, XIII стол. и пр.), какъ и прочіе ихъ единоплеменики. Народное ихъ названіе неизвѣстно; по крайней мѣрѣ нѣвѣрно било татарское, которое, можетъ быть, существуетъ и до сихъ поръ; *Болгарами* зѣсе себя они не называли, ибо не были симъ народомъ, а однимъ изъ татарскихъ племенъ; но болгарами ихъ называли только Россіане, или лучше, Русскій зѣтописецъ, потому, что они жили, послѣ выхода настоящихъ Болгаръ за Дунай, сию древнюю Болгарію, или еще лучше потому что населяли древній знаменитый на Волгѣ городъ Болгаръ“.

²⁾ Самъ Венелинъ се ползува въ широки размѣри отъ етимологіята, когато се касае, да се докаже напр. гъдството и славяството на хунитѣ и българитѣ, стр. 94 и сл.: *Валахъ* или *Валахъ* = Владимиръ. — *Мундлахъ*? — *Аттила* = *Тѣла* или *Дѣла* (ср. и *Тѣленъ*). — *Bledas* = *Владъ*. — *Малакъ* = *малокъ* (у *бълг.*). — *Нолъ*, *Еслакъ* = *Вонславъ*. — *Алганъ*, (ср. *блг.* имена на *Капъ*, напр. *Кавканъ*). — *Кутладъ* образувано отъ *Тѣлъдъ* (ко *Тѣлцу*), — *Боянъ* = *блг.* *Боянъ* и пр. (о. с. 94).